

UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS

ကမ္ဘာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း

MUNGKAN SHINGGYIM AHKAW AHKANG LAM
NDAU SHABRA AI LAIKA

**RAOUL
WALLENBERG
INSTITUTE**

UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS

ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း

MUNGKAN SHINGGYIM AHKAW AHKANG LAM
NDAU SHABRA AI LAIKA

**RAOUL
WALLENBERG
INSTITUTE**

SWEDEN

MUNGKAN SHINGGYIM AHKAW AHKANG LAM NDAU SHABRA AI LAIKA

GA NUM SHAWN: -

1948 ning December shata (10) ya shani hta Mungkan Wunpawng Hpung zuphpawng kaba kaw nna MUNGKAN SHINGGYIM AHKAW AHKANG LAM hpe shagrin nna ndau shabra dat sai. Ndaus shabra laika a tsun mayu ai lam yawng hpe h pang na laika man hta madun da ai.

Ndai zawn labau shang magam bungli ni hpe galaw la ngut ai hpang, Mungkan Wunpawng hpung gaw Mungkan Wunpawng Hpung hta lawm nga ai Mungdan ni yawng hpe ndai ndau shabra laika a laika si ni hpe Mung shawa yawng chye na lu na matu hte galaw sa wa na matu Mungdan ni (shing nrai) Mungdan lamu ga ginra madang hpe garan ginhka ai lam nnga ai sha grau nna laika sharin jawng hte kaga hpaji dap wu hpung wu hpawng ni hta mung ndau shabra laika hpe garan ai lam, yawng mu mada ai shara ni hta madun da ai lam, hti shangun nna lachyum sanglang dan na lam ni hpe htet da sai.

Dai re majaw Myanmar mung amyu sha Shinggyim ahkaw ahkang hpung gaw Mungkan shinggyim ahkaw ahkang ndau shabra laika hpe Englisha ga kaw nna Myen ga de gale nhtawm ndau shabra dat ai.

Myanmar Mungdan Amyu Sha Shinggyim Ahkaw Ahkang Hpung

2013 Ning, April shata 17 ya

Mungkan Shinggyim Ahkaw Ahkang Lam Ndau Shabra Ai Laika

GA HPAW:-

Shinggyim masha yawng a shangai ai hte gunsa wa ai mawn ningsam gaw maren mara rai nna shaw kabai kau nlu ai ahkaw ahkang ni hpe masat shagrin ai lam gaw ndai Mungkan ntsa hta shanglawt ai, tara rap ra ai hte simsa lam ni a matu Npawt nhpang ru di rai nga ai majaw mung,

Shinggyim ahkaw ahkang hpe n-gawn nsawn manu n shadan ai lam gaw shinggyim masha ni a kaja ai n kaja ai akyu ara lam ni hpe jahten sharn ai grai zai ai gumshem lai len ni rai nga ai majaw mung, ndut ndang kasang galang tsun shaga ai lam, ndut ndang kam sham ai lam hte hkrit hpa lam hte gawng kya nga ai lam ni kaw na hkam sha lu na Mungkan shinggyim wu hpawng langai paw pru wa na lam gaw shinggyim sha yawng a tsaw dik ai myit mada lam hku nna ndau shabra ngut sai majaw mung,

Ahkaw ahkang lang nna tara nlang ai sha uphkang ai hte dip da hkrum ai yawng hpe masha gaw hpang jahtum na lai masa hte nhtan shai rawt malan ai madang de ndu na matu shinggyim ahkaw ahkang hpe tara shingwang uphkang ai lai hte makawp maga na matu nbyin nmai ra nga ai majaw mung,

Mungdan shada da tsawra hku hkau kanawn mazum
 nna bawng ring lam hpe sharawt na matu nbyin nmai ra nga
 ai majaw mung,

Mungkan Wunpawng hpung shang mungdan ni a
 mung chying sha yawng gaw Npawt nhpang shinggyim ahkaw
 ahkang, Masha a sari sadang hte manu, la sha num sha madang
 bung ai ahkaw ahkang nga ra ai lam ni hpe shanhte myit
 shang kam sham ai lam Mungkan Wunpawng Hpung a ga
 sadi laika hta kahtap masat shagrin nna grau nna dam lada ai
 shanglawt shang wang hta shinggyim kanawn mazum rawt
 jat lam hte shinggyim prat ladaw rawt jat galu kaba lam ni
 su hprang jat na myit daw dan da ai majaw mung,

Mungkan Wunpawng hpung hta shanglawm ai
 Mungdan ni gaw Mungkan Wunpawng Ginjaw hte pawng
 hpawm nna shinggyim ahkaw ahkang hte npawt nhpang
 shanglawt ahkaw ahkang ni hpe Mungkan ting gaw grau nna
 rawt jat hkungga hkansa jai lang lam a matu galaw na ngu
 ga sadi hkam la ai majaw mung, Lahta e tsun lai wa sai
 Shinggyim ahkaw ahkang hte Shanglawt lam ni hpe rau maren
 chye na hkat yang ndai ga sadi lam ni hpe hpring tsup mahtai
 shapraw sa wa na lam hta ahkyak dik ai lam rai nga ai majaw
 mung,

Masha shagu, Wuhpung Wuhpawng shagu gaw, ndai
 ndau shabra laika hpe tutnawng myit masin hta bang da nna
 Mungkan ting hta lahta na ahkaw ahkang ni hpe manu shadan
 chye let, sharin achyin ai lam, machye machyang hpaji jaw
 ai lam hta n-gun atsam marai dat na matu mung, Mungkan
 Wunpawng Hpung hta shanglawm nga ai mungdan ni hte dai

mungdan ni a uphkan kata shangwang hta rawng nga ai Mung shawa ni gaw dai ahkaw ahkan shanglawt lam hpe dam lada let tang du ai masat masa galaw nna hkansa na matu mungdan madang hte Mungdan shagu hte seng ai madang ni hta bawng ring ai masing masa ni hte shakut shaja na matu mung yaw shada let, Mungdan shagu, masha shagu ni gaw awngdang lam lu la na matu galaw sa wa na yawng hte seng ai kasi kamang langai hku nna Mungkan Wunpawng Hpung zuphpawng gaw ndai Mungkan shinggyim ahkaw ahkan hte seng ai ndau laika hpe ndau shabra dat ai.

DAW 1:

Shinggyim masha yawng gaw shanglawt ai hte shangai chyinghkai wa nna sari sadang ahkaw ahkan maren mara lu shajang nga ai. Masha shagu hta myit yu mang yu ai lam hte jaw ai n jaw ai hpe ginhka chye ai myit jasat rawng ai majaw langai hte langai kahpu kanau majing myit jasat hte matut mahkai kanawn mazum mai nga ai.

DAW 2:

Masha shagu gaw amy, ashan nsam, la sha num sha tsun shaga ai ga, Nawku daw jau ai makam lam, Mung masa lam (Shing nrai) kaga lam ni Mungdan masha (shing nrai) Masha atsang madang hte seng ai ru di, Ja gumhpraw arawng, Ru sai arawng hte kaga lam ni hta mung atsang madang garan ginhka ai lam nnga ai sha ndai ndau shabra laika hta rawng ai ahkaw ahkan hte shanglawt ahkan yawng hpe hkam sha lu na ahkan lu ai. Dai sha n-ga masha langai ngai shanu ai

Mungdan (Shing nrai) Lamu ga ginra gaw awmdawm ahkaw ahkang lu ai lamu ga rai tim, Mungkan Wunpawng Hpung kaw na yu reng uphkang nga ai ginra rai tim, Madu uphkang nlu ai ginra rai tim (Shing nrai) Awm dawm ahkaw ahkang lama ma masat da ai shara rai tim, dai shara a Mung masa, Tara Je yang daw dan ai lam (Shing nrai) Kaga Mungdan ni a masat masa madang langai ngai hpe npawt rudi da nna garan ai lam nmai galaw ai.

DAW 3:

Masha shagu hta asak hkrung ai ahkaw ahkang, ndut ndang ahkaw ahkang hte masha marai hkum shagu a shim lam ahkang lu ra ai.

DAW 4:

Kadai hpe mung Mayam hku nna (shing nrai) shangun ma hku nna n-galaw lu ai. Mayam galaw ai lam hte Mayam dut mari ai lam yawng hpe pat shing dang ra ai.

DAW 5:

Kadai hpe mung zingri zingrat ai (Shing nrai) gum shem ai shinggyim lai nlang ai, Shinggyim sari sedang hpe shayawm kau shangun ai (Shing nrai) mara jaw ai lam nmai galaw ai.

DAW 6:

Masha shagu gaw tara Upadi lam hta Marai hkum langai hkrai hku nna shara shagu hta masat masa galaw nna hkam

la na ahkang nga ai.

DAW 7:

Shinggyim masha yawng gaw Upadi lam hta maren mara nga nna Upadi a maren mara makawp maga lam hpe hpa baw garan kachyan ai lam ginhka ai lam nnga ai sha hkam la na ahkang nga ai. Ndai ndau laika hpe jahten sharun nna garan ginhka yang mung, dai zawn re ai garan ginhka ai kaw na mung myit jasu sharawt ai kaw nna mung, madang bung ai makawp maga lam shim lam hpe hkam la lu ai.

DAW 8:

Masha marai hkum shagu gaw gawda ai tara, (Shing nrai) Upadi hte maren hkam la lu na ahkaw ahkang hpe jahten sharun hkrum wa yang dai wa gaw tara je yang ahkang lu ai Mungdan a rung kaba kaw nna makawp maga hkam la lu na ahkang nga ai.

DAW 9:

Kadai rai timung n tara ai hku rim hkrum ai lam, n tara ai hku sharen da ai lam, n tara ai hku Mungdan kata kaw nna gawt shapraw kau ai lam ni nhkam la lu na.

DAW 10:

Masha shagu gaw tinang ahkaw ahkang hte lit ni hpe dawdan hkam ra wa yang mung, shi a ntsa e mara shagun nna dawdan wa yang mung, wang lu wang lang tara rap ra ai hku shawa

daw tsa a man e jep joi ai lam hpe hpring tsup ai ahkang hkam la ra na.

DAW 11:

- (1) Marai langai ngai a majaw mara shagun hkrum ai ni gaw shawa yawng a man e ningdang ninghkap ai pahkam hkam lu ai ahkang, dan leng ai mara garai nmu chye lu dingsa mara nlu ai wa ngu masat ai ahkaw ahkang lu ra ai.
- (2) Mara tawt lai ai aten hta Mungdan kata na tara Upadi hku nna mung, Kaga mungkan mungdan ni a tara Upadi hku nna mung, galaw ai (shing nrai) n-galaw ai a matu kadai mung mara nnga ai. Mara tawt lai ai aten hta gindan ai dam ari hta jan nna grau kaba ai mara nmai jaw ai.

DAW 12:

Kadai rai timung tinang a shinggyim ahkaw ahkang, dinghku masha, dum nta (shing nrai) Laili Laika hte seng ai lam ni hta n tara ai hku shang chyinglau ai hta mung, tinang a sari sadang hte danhkung ai lam hpe ninghkap ai lam hpe mung nhkam sha lu na. Masha shagu gaw dai zawn shang chyinglau

je bat ai (Shing nrai) ninghkap ai ni hpe Upadi hte maren makawp maga na ahkang nga ai.

DAW 13:

- (1) Masha marai hkum shagu hta Mundan ga jarit kata hta ndut ndang htawt hkawm htawt sa lu ai.
- (2) Masha marai hkum shagu hta tinang a mungdan hte hpawn kaga gara mungdan de rai tim htawt hkawm sa lu ai. Tinang a Mungdan de nhtang wa lu ai.

DAW 14:

- (1) Masha hkum shagu gaw dip kamyet zingri ai kaw na lawt lu na matu kaga mungdan ni de shingbyi lu ai ahkang hte hpyi shawn lu na ahkang hkam la lu ra ai.
- (2) Mung masa hte nseng ai mara ni, Mungkan Wunpawng hpung a yaw shada ai lam hte npawt nhpang masa lam ni hpe nhtan shai ai lai kyang ni kaw na kaja wa paw pru wa ai amu lam ni hta lahta na ahkaw ahkang ni hpe la kap nna akyu n jashawn lu ai.

DAW 15:

- (1) Masha hkum shagu gaw Mungdan langai ngai a mungdan masha hku nna hkam la na ahkang nga ai.
- (2) Kadai mung tinang a mungdan masha rai nga ai kaw na n tara ai hku dawm kau ya lu na nrai. Tinang a mungdan masha kaw na galai lu ai ahkaw ahkang hpe ndang kau ai lam n mai hkam la na.

DAW 16:

- (1) Asak aprat ram sai num sha la sha ni hta masha amyū, Mungdan masha (Shing nrai) Nawku ai makam masham hpe la kap nna ninghkap ai lama ma nnga ai sha hkungran dinghku de na ahkang hte mayaw htinggaw de na ahkang nga ai. Hkungran ai lam hta rai timung Madu jan madu wa hku nna rau nga yang mung, dinghku bai hka bra ai lam hta rai timung, rapra ai ahkaw ahkang lu ra ai.
- (2) La nnan hte Num nnan lahkawng maga a ndut ndang ahkaw ahkang ra sharawng ai lam hpring tsup yang sha hkungran ga shaka la na ahkang nga ai.
- (3) Dinghku masha ni gaw shinggyim Wuhpung Wuhpawng a shingra tara hte bung pre ai hpawng chyawm shara rai nna shinggyim hpawng chyawm hte Mungdan a makawp maga lam hpe hkam sha na ahkang lu ai.

DAW 17:

- (1) Masha hkum shagu gaw tinang langai hkrai hku nna mung, Masha kaga hte kahkyin gumdin nna mung, sutgan ja gumhpraw hpe jawm madu na a hkang nga ai.
- (2) Kadai mung tinang a sutgan hpe n tara ai hku nna shanyen la kau ya ai lam nmai hkam shangun na.

DAW 18:

Masha shagu gaw ndut ndang myit sawn sumru lu na ahkang, jaw a n jaw ai hpe myit sawn ginhka chye na hte nawku daw jau na ahkang nga ai. Dai ahkaw ahkang ni hta tinang nawku ai makam (Shing nrai) makam masham lam ni hpe ndut ndang galai kamsham lu ai hta n-ga langai hkrai rai timung, Masha law law hte kahkyin nna raitim, tinang a makam masham (Shing nrai) tinang kamsham ai lam hpe masha law law a man e rai timung, laksan rai timung, ndut ndang sharin ya ai ahkang, jai lang lu ai lam, nawku dawjau na ahkang hte gawgap lu na ahkang ni mung lawmai.

DAW 19:

Masha hkum shagu hta ndut ndang masam maram na ahkang hte ndut ndang shadan shaleng na ahkang lu ai. Lahta na ahkaw ahkang ni hpe dingbai dingna nnga ai sha wang lu wang lang jai lang ai hta n-ga, shiga magup sumhpa hte myit sawn sumru lam yawng hpe shiga sawk sagawn Media langai ngai kaw nna ga jarit shadawn shadang nnga ai sha tam sawk sagawn na ahkang hte hkap la na ahkang, shabra na ahkang ni lawm ai.

DAW 20:

- (1) Masha shagu gaw simsa lam hpe madung tawn nna kahkyin gumdin lu ai hte wu hpung wu hpawng hpaw ninghtan na ahkang hte ndut ndang akyu jashawn jai lang na ahkang nga ai.
- (2) Wuhpung wu hpawng langai ngai hta shanglawm na matu kadai wa e shadut nna galaw shangun ai lam nmai galaw ai.

DAW 21:

- (1) Masha hkum shagu gaw tinang a Mungdan asuya hte ading tawk rai tim, ndut ndang ahkaw ahkang hte ra lata tawn ai kasa ni kaw nna rai tim shanglawm galaw na ahkang nga ai.
- (2) Masha hkum shagu gaw tinang mungdan a magam gun hpai na matu, bung pre ai ahkaw ahkang nga ai.
- (3) Mungdan asuya uphkang ai daru magam ahkang a ya gaw Mung shawa ni a ra sharawng ai lam hta npawt rai ra ai. Masha shagu shanglawm nna rap ra ai hku ME bang na ahkang hte makoi magap ME hku rai tim, dai hte bung ai ndut ndang ME bang masat hku rai tim, aten ladaw shadang hta hkan nna galaw ai tengman ai ra lata poi ni hta dai masa hpe shadan shaleng ra ai.

DAW 22:

Masha marai hkum shagu gaw wuhpung wu hpawng a hpung shang masha langai hku nna prat ladaw shim lam hpe lu na ahkang nga ai. Tinang Mungdan a gaw da ai tara hte shadip shahpang npawt hte maren amyu sha lam yan hte maigan mungdan shagu hte hku hkau kanawn mazum lam ni hku nna amyu sha bawng ring lam tinang a sari sadang ahkaw ahkang hpe awm dawm rawt galu kaba wa hkra nnga nmai re ai sut masa lam, kanawn mazum lam, htunghking lam ahkaw ahkang ni hpe hkam la na ahkang nga ai.

DAW 23:

- (1) Masha shagu amu galaw lu na ahkang, tinang ra sharawng

ai amu hpe ndut ndang lata la lu na ahkang, tara rap ra nna tinang myit du myit dik ai amu ni hpe lu ra ai hte bungli nnga ai masha nnga hkra makawp maga mat wa na.

- (2) Masha hkum shagu hta tinang galaw ai shabrai hpe garan ginhka ai lam nnga ai sha hkam la lu ai.
- (3) Amu galaw ai masha shagu gaw tinang hte tinang dinghku masha ni a matu shinggyim sari sadang hte bung pre ai rap ra ai gingdan ai shabri shabrai lu ra ai. Ra wa yang kaga shinggyim ahkaw ahkang ni hpe mung jat nna hkam sha na ahkang nga ra ai.
- (4) Masha shagu gaw tinang a akyu ara hpe makawp maga na matu amu galaw masha ginjaw hpung hpaw ahkang hte dai ginjaw hpung hta shanglawm nna magam gunhpai lu na ahkang nga ai.

DAW 24:

Masha shagu gaw masat da ai akyu ara hte maren bungli galaw ai aten hta shata shabrai hkam la na lam, masat da ai hkringsa ten hte bansa la ai ten ni hkam la ra ai.

DAW 25:

- (1) Masha hkum shagu hta malu masha, bu hpun palawng, dum nta, hkam ja lam gawn lajang ai ra nga ai garum

gahtau lam hte tinang hte tinang a nta masha a hkam kaja lam, myit mashin hkumhkrang simsa ngwi pyaw let nga lu na matu ra nga ai shinggyim nga sat nga sa lam hte seng ai yawng hkam la ra ai.

- (2) Shangai chyinghkai ai kanu ni hte ma kaji ni mung laksan makawp maga garum shingtau lalu na ahkang nga ai. Tara shang hkungran ai raitim, n hkungran ai rai tim, shangai wa sai naw kaji ai ma chyangai ni yawng gaw maren mara gawn lajang ai hpe hkam la na ahkang nga ai.

DAW 26:

- (1) Masha yawng gaw laika hpaji sharin la na ahkang lu ra ai. Laika hpaji ngu ai hta lawu tsang hte lapran tsang jawng madang hpe shabri shabrai nla ai sha sharin ya lu ra ai. Lawu tsang jawng madang gaw n sharin nmai hku rai ra ai. Jak hpaji, lata hpaji ni hte kan bau bungli hku masha yawng sharin la ra na rai nna, madang tsaw ai lahta tsang hpaji ni hpe gaw shi a machye machyang baw nu hta hkan nna yawng maren mara hkam la ra ai.
- (2) Hpaji lam hpe masha a bawnu machye machyang hpring tsup aihte rawt galu kaba wa na matu hte, shinggyim ahkaw ahkang hte npawt nhpang ahkaw ahkang ni hpe

grau nna chye hkungga wa na matu, madung shatai nna sharin achyin ya ra ai. Hpaji lam gaw mungdan shagu a mung kata hta masha amyū (Shing nrai) Makam masham hte seng ai wu hpung wu hpawng kata ni hta chye na ai lam, hkam sharawng ai lam tsaw ra hku hkau lam, ni hpe madang shatsaw ra na rai nna ngwi pyaw simsa lam hpe makawp maga na matu Mungkan Wunpawng hpung a jasat jasa ni hpe madang shatsaw ra na.

- (3) Tinang a kashu kasha ni a hpaji hpe lata ai lam gaw shangai kanu kawa ni hta ningshawng lu la ai ahkaw ahkang nga ai.

DAW 27:

- (1) Masha hkum shagu gaw shinggyim wu hpung wu hpawng a htunghking lam hta ndut ndang shang lawm na ahkang, myit hpaji hpe mung ndut ndang hkam sha na ahkang, hte hpungtang hpaji jat wa ai ni a akyu shabrai hpe ndut ndang rap ra ai hku hkam sha lu na ahkang nga ai.
- (2) Masha hkum shagu gaw tinang a hkri tung machye machyang hte myit sawn shapraw ai hpungtang hpaji kaw na rai tim, laika kaw na rai tim, myit sawn hpaji kaw na rai tim, byin pru wa ai akyu shingkang shaingwang ni hpe makawp maga let madu da na ahkang nga ai.

DAW 28:

Masha hkum shagu gaw ndai ndau laika hta madun da ai ahkaw ahkang ni hte awm dawm ahkang ni hpe hpring tsup ai hku nna mahtai shapraw lu na hte shinggyim nga sat nga sa hte mungdan shagu hte matut mahkai lam ni hpe hkam la lu na ahkang nga ai.

DAW 29:

- (1) Masha shagu gaw tinang a machye machyang atsam hpe shinggyim wu hpung wu hpawng kata kaw sha ndut ndang kasang kalang rawt jat wa mai ai majaw dai wu hpung wu hpawng hta lit nga ai.
- (2) Tinang ahkaw ahkang hte awm dawm lam hpe jai lang yang masha shagu gaw kaga masha ni a ahkaw ahkang ni hte shanglawt ahkang ni hpe masat masa galaw nna manu shadan ya na hta mung, Democrecy hpawng chyawm hta tara rap ra ai hta ra nga ai lai kyang, shawa daw tsa a ngwi pyaw lam hte sut lu nga mai lam ni hpe hpung jat ya na matu mung Tara Upadi hte maren masat da ai shadawn shadang hku nna sha jai lang akyu jashawn lu ai.
- (3) Lahta na ahkaw ahkang ni hte awm dawm ahkang ni gaw gara lam hta rai tim Mungkan Wunpawng hpung a yaw shada ai lam hte npawt nhpang tara masa lam ni hpe nhtan shai nna njai lang lu na.

DAW 30:

Mungdan langai mi a matu rai timung, Masha majaw mi a matu rai timung, langai hkrai a matu rai timung, ndai ndau shabra laika hta lawm ai ahkaw ahkang ni hte awm dawm lam ni hpe jahten sharun ai hku yaw shada nna magam bungli langai ngai hta shanglawm ai (Shing nrai) tinang nan galaw na ahkang lu ai ngu nna ndai ndau laika hta lawm ai laika ga si langai ngai hpe lachyum hta la ai lam n galaw lu na.

**Jinghpaw Ga Gale ai wa;- Lahtaw Tsin Awng
JHG. Amu Madu**

